

Univerzita Pardubice
Fakulta restaurování
Ateliér restaurování papíru, knižní vazby a dokumentů
Jiráskova 3
570 01 Litomyšl

Věc: Oponentský posudek na diplomovou práci BcA. Lucie Janáčkové

Téma práce: Barokní knihovna v Odrách

Oponent práce: PhDr. Jan Novotný

Návrh klasifikace: **Velmi dobře**

Teoretická a praktická část diplomové práce je v souladu se zásadami pro vypracování, obě části na sebe logicky navazují. Nejprve byla na obecné úrovni řešena problematika průzkumu fyzického stavu knižních sbírek, následně stanovena konkrétní kritéria průzkumu pro fond barokní knihovny děkanátu v Odrách. Cílem průzkumu bylo zhodnotit stav dochovaných knih a na základě výsledků navrhnout vhodný způsob uložení a priority ošetření poškozených svazků. Završením prací bylo komplexní restaurování prvotisku *Sermones de Laudibus Sanctorum* od Roberta Caraccioliho z roku 1490, který se dochoval ve velmi špatném stavu.

Teoretická část: Podrobný průzkum knižního fondu děkanské knihovny v Odrách

Kapitola 2 *Děkanát v Odrách* se jmenným seznamem farářů a pastorů se odchyluje svým tematickým zaměřením a rozsahem od hlavního cíle teoretické části práce, podrobného průzkumu fondu barokní knihovny děkanátu. Lépe ve zkrácené podobě vložit do další kapitoly 3 *Děkanská barokní knihovna v Odrách*, která je z hlediska vymezení cíle práce důležitější a přínosnější, v této kapitole je bohužel citován pouze jeden informační pramen. Potvrzují výsledky průzkumu fakta uvedená v 3.1 Způsoby doplňování knižního fondu farních a děkanských knihoven? Jakým způsobem korespondují s uvedenými poznatky? Byly zaznamenány provenienční údaje, které by dokladovaly uvedená tvrzení?

Za zbytečně zavádějící a odbíhající od tématu považuji kapitolu 4 *Žánrové zaměření tisků a rukopisů*, jejich rozdělení na knihy liturgické, s náboženskou tematikou a naučné, stejně tak jazykové rozdělení. Jak sama autorka uvádí: „*tuto činnost je lepší přenechat někomu povolanějšímu*“. Proč nebyla použita některá již vytvořená klasifikace nebo taxonomie? Jak je uplatněno „Principium divisionis“? Jaký je rozdíl mezi liturgickými tisky a tisky s náboženskou tematikou, tak jak jsou rozděleny v textu (viz např. Graduál ve 4.1 a Kancionál ve 4.2)? Výběr a zařazení jednotlivých typů náboženských knih do obou kapitol působí nahodile, přechod mezi jednotlivými kategoriemi a jejich obecné označení je diskutabilní. Naučné tisky a beletrie je příliš

vágní název (lépe např. didaktické příručky), pod který se schová vše, co nelze přímo zařadit pod „náboženské knihy“. V případě modlitebních knih není uveden *Nebeklíč*, jedna z nejvydávanějších modlitebních knih vůbec. Z kterých informačních zdrojů bylo při žánrovém dělení fondu čerpáno?

Není vhodnější uvést z hlediska oborového zaměření práce u kapitoly 5 *Významní autoři a tiskaři nacházející se v knihovně* raději významné osobnosti (popř. knihařské dílny), které se podílely na umělecko-řemeslném zpracování, výrobě, výzdobě a vazbě prozkoumaných knih?

Hlavním cílem práce má být konzervátorský průzkum, proto považuji za přínosnou a stěžejní kapitolu 6 *Typologie knižních vazeb* s kresbami konstrukčních částí knižních vazeb a se zdařilým vzorníkem potahových a předsádkových papírů používaných v knižní tvorbě, kterým nebyla v minulosti věnována dostatečná péče. Zpracování frotáží technikou tužkových obtahů („rubbing“) slepotiskové výzdoby, kvalitní a přehledná schémata s nákresy spon, štítků, rohového a středového kování jsou užitečným podkladem pro knihovědné bádání, studium typologie a konstrukce knižní vazby.

Při průzkumu fyzického stavu knižních vazeb byla provedena analýza dosavadních zkušeností a stavu poznání, byl vytvořen vlastní formulář. Správně je zvolena metodika a určeny hlavní cíle průzkumu. V které literatuře je uváděn termín „celousňová vazba“ a podobně v celém textu „celousňový řemínek“, „usňové vazy“ a další podobné výrazy? Jaká je etymologie termínu „lítačka“ a ve které odborné publikaci byl uveden?

V kapitole 9 *Katalogizace knih* jsou zcela opominuta katalogizační pravidla pro popis starých tisků - pravidla ISBD(A), AACR2 (DCRB) a mezinárodní standardy pro výměnu dat v rámci konsorcia CERL (HPB), databáze ISTC, konsorcia TEI (P5) apod. Při zpracování bibliografických údajů z titulního listu (nebo z incipitu a explicitu) bez znalosti katalogizační práce může vzniknout řada nepřesností, provenienční znaky nejsou raději zpracovány vůbec. V době, kdy průzkum probíhal, „ještě nebylo rozhodnuto o způsobu evidence knih“, což považuji za absurdní! Nutno zdůraznit, že identifikační značení podle reálných knihovních signatur je naprosto zásadní, mezi původním značením a nově přidělenými knihovními signaturami musí být zaveden systém konkordancí! Pokud neexistuje jasně definovaná vazba mezi formulářem a originálem, bude veškeré úsilí zmařeno!

Obecně formulované zásady v kapitolách 10 *Podmínky pro vystavování tisků* a 11 *Vhodné podmínky pro uložení tisků*, by měly být více zaměřeny na děkanskou knihovnu v Odrách, měla by vzniknout doporučení pro konkrétní fond. Podmínky pro vystavování nejsou návodem pro širokou veřejnost, vždy je nutná konzultace s odborníkem! Tvrzení „Celková intenzita osvětlení objektu nesmí za rok překročit 50 000 luxů“ je mylné, neboť celková roční expozice se udává jako

12 000 lx·h/rok. Spousta materiálů používaných v knižní vazbě není hydroskopická, ale hygroskopická.

Praktická část: Komplexní restaurování prvotisku „Sermones de laudibus sanctorum“ z roku 1490 z fondu děkanské knihovny v Odrách

Praktická část práce je odvedena po formální stránce v pořádku, se způsobem restaurování jsem spokojen, veškeré zásahy jsou podrobně dokumentovány.

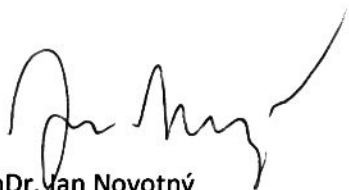
Proč byl na pergamenové přelepy použit k provlhčení roztok etanolu s vodou, když jsou známy negativní účinky působení etanolu na kolagenní strukturu pergamenu, kdy může dojít k přesušení pergamenu denurací bílkoviny? Proč byla křídélka pergamenových přelepů přilepena k vnitřní straně desek teplým kostním kličem a ne lepidlem z hrubé pšeničné mouky nebo hustým škrobem? Fragmenty jsou v umělohmotných sáčcích se suchým uzávěrem? Chybí označení a složení materiálů.

Bez číslování stran nedávají smysl podkapitoly *10.2 Seznam obrazového doprovodu, 13.7.1 Seznam textových příloh, 13.9.1 Seznam grafických nákresů, 13.9.3 Seznam fotografií chybějících stran v prvotisku, 13.9.5 Seznam fragmentů, 13.10.1 Seznam fotografií.*

14 Soupis tisků a rukopisů není soupisem, ale prostým neuspořádaným seznamem, bez znalosti katalogizačních pravidel opět bezcenným. *Poznámkový aparát* je již jednou uveden pod čarou, dochází zbytečně k multiplicitě většiny bibliografických referenčních zdrojů. Podle jaké citační normy je uvedena struktura bibliografických referencí?

Formální úprava a struktura diplomové práce jsou v pořádku, doporučoval bych více se držet odborného jazykového stylu, používat ustálené termíny, stylisticky stručnější obraty a empiricky podložená vyjádření.

V Praze dne 16. 9. 2013

PhDr. Jan Novotný
zástupce vedoucího Oddělení restaurování
Národní knihovna ČR